

פרשת אמר

(בא י) והכהן הנדול מהאו

עי' ר' בחיי: ועד הקבלה הכהן הנדול ידוע מי הוא דוגמתו¹ ובבר הזכרתי מזה בסדר צו (ויקרא ח לג)² והיה הסגן מימיינו וראש בית אב משמאלו דוגמת השרפים וזה שאמר המלאך ליהושע הכהן הנדול (וכירה ג ז) ונתתי לך מהלכים וגוי רמו לו מקומו ודוגמתו ותרגם יונתן בין שרפיא האlein ממה שכחוב (ישעה ו ב) שרפאים עומדים ממעל לו ואמרו במקצת יומה (לו א) פרק הממנוח הסגן מימיינו וראש בית אב משמאלו ועוד תניא שלשה מהלכים בדרך הרב באמצע נдол בימינו והקטן בשמאלו וכן מצינו בשלשה מלאכים שבאו אצל אברהם מיכאל באמצעות גבריאל מימיינו רפאל משמאלו
ואם תוכה תבין כי לבך הזכיר בו הכתוב הלשון זהה הכהן הנדול בענין שכחוב (דברים יא ז) את כל מעשה ה' הנדול וגוי שהרי עבודתו של כהן גדול לשם הנדול³ וזה שאמרו רז"ל במקצת הוריות (יב ב) פרק כהן משיח⁴ (ויקרא כא י) את ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרום כלל דברי ר' יהודה ר' שמעון אומר אין פורם מלמעלה אבל פורם הוא מלמטה כלומר תחת בגדיו לא בגד העליון במשפט הקריעה בכהן הדיות ובשאר ישראל ובא לרמזו שהפרימה אינה אלא למי שהוא למטה ממנו והוא כהן הדיות ולכך כהן גדול פורם מלמטה לפי שאין בדוגמתו ירידת אלא התעלות למעלה עד אין סוף ולשון פרימה קריעה בתרגומו יבוז

(כב ב) ולא יהללו את שם קדשי אשר הם מקדשים לי –

עי' רמב"ן: סרם המקרא ודרשו ויינרו מקדשי בני ישראל אשר הם מקדשים לי ולא יהללו את שם קדשי אשר הם מקדשים לי לרבות קדשי כהנים עצמן לשון רש"י ואם נפרש אשר הם מקדשים לי בכהנים עצמן אין צורך לספרום זהה אבל יאמר הכתוב ויינרו מקדשי בני ישראל ולא יהללו בהם את שם קדשי ואשר הם מקדשים לי שלא יהללו את אשר אהרן ובנוו עצם מקדשים לי ובתורת כהנים (פרק ד א) כך הוא נדרש ויינרו מקדשי בני ישראל על קדשי בני ישראל חיבים משום פיגול נותר וטמא ואין חיבים על קדשי נזום משום פיגול נותר וטמא קדשי ישראל אין לי אלא קדשי ישראל קדשי עצמן מנין תלמוד לומר אשר הם מקדשים לי אני ה' לרבות את כולם ולא הוור שם סРОם המקרא כלל ועל דרך האמת אשר הם מקדשים לי אני ה' שלא יהללו השם המקודש לו כישמו במקדש ה' וכבר רמותי זה בפרק ויקחו לי תרומה⁵:

¹ עי' זהר (ח"א דף ריז ע"א) הכי תניינן, קדושה אינה בכל אתר, וככיתב בגדי קדש הם, ועשית בגדי קדש, כגונא דלעילא. דעתnia כהן גדול לעילא, כהן גדול לתתא, לבושין דיקר לעילא, לבושין דיקר לתתא.

עי' זהר (ח"ג דף פח ע"ב) יורד על הזקן דא דיקנא יקירה כמה דאוממה. זקן אהרן. דא כהן גדול דלעילא והוא אוממה וההוא

עי' זהר ח"ג קלב ע"ב שמשמעותה תיקון ח' דת"ד דא"א, וצ"ע.

עי' זהר (ח"ג דף קמה ע"ב) אמר ר' יהודה מה מלאך יי' זה מיכ"ל השר הגדל ذاتי מחסד של מעלה והוא כהן גדול של מעלה. כביכול כהן גדול דלתתא אקרי מלאך יי' צבאות משום ذاتי מסטרא דחסד מהו חסיד רחמי גו רחמי. וב

² עי' דברי רבינו בראשיתטו ייח.

³ עי' דברי רבינו לעיל יט ב ויט יב.

⁴ עי' דברי רבינו שמות לה ה, ועל דרך האמת הוא כמו יבאה עם תרומות ה' שיביא התרומה העליונה בסוד ויקחו לתרומה וכבר פרשטיו (שמות כה ג) ולרובינו מדרש ב"ותפתח ותראהו את הילד שראתה עמו שכינה (סוטה יב) ועי' זהר (ח"ב דף קכח ע"ב) תא חזי מה כתיב, כל נדיב לבו יבאה את תרומות יה"ה, כל נדיב לבו ודי, מאן דיתרעוי לביה, ימשיך לה לשכניתה לביה, הדא הוא דכתיב, יבאה, אף על גב דאייה

(כב כז) שור או בשב או עז כי יולד

עי' ר' בחיי: והיה שבעת ימים תחת אמו משל למלך שנכנס למדינה והוציא בתו ואמר כל האכשנאים שבאו לבאן אל יראו פני עד שיראו פני מטרונא תחלה כך אמר הקדוש ברוך הוא לישראל לא התביאו לפני קרבן עד שתעבור עליו השבת שאין שבוע בלא שבת ואין מילה בלבד שבת כך דרשו ר' זיל (תנחותם שם) והמטרונא היא ה"א אחרונה⁵ והיא ראשונה למחשבת המקRib⁶ וזה מבואר

(כג יז) חמץ תאפינה – צוה הכתוב שתהיינה חמץ לפה שהם תורה לשם כי חקוק קציר שמר לנו וקרבן התודה יבוא עליהם חמץ ואולי אסור החמן מפני שרומו אל מדת דין⁷ כי נקרא חמץ כאשר יקרא היין אשר יקחה חמץ יין וחומץ שכיר (במדבר ו ג) וחלשון נגור מלשון מעול וחומץ (תהלים עא ד) כי נגוז מהם טעם ולא יאכלו וכן כי יתחמן לבבי (שם עג כא) יכעום ויאבד טעמו ממנו ובעבור שהקרבנות לרצון לשם הנכבד לא יובאו מן הדברים אשר להם היד החוק⁸ לשנות המטעים וכן כי יבואו מן הדברים המתוקים למוריogenous רך מן הדברים המזונגים כאשר אמרו בבריאת העולם (עי' רש"י בראשית א א) שיתף מדת רחמים במדת הדין ובראו והנה בחג השבאות שהוא יום מתן תורה יביא הקרבן בדין תורה כי הוא يوم העצרת והמשכלי יבנין⁹ וזה סוד מה שאמרו רבותינו ויק"ר ט ז כל הקרבנות בטלין וקרבן תורה איןנו בטל לעולמ¹⁰ וכן כי בו מצה וחמץ בעניין בעולם הבא:

(כג יח) אשה ריח ניחוח לה'

עי' ר' בחיי וכתייב ועשיתם שעיר עוים אחד לחטאת יש לך להשכיל איך הוכיר כאן ביום חמישים אשה ו"שער לחטאת לפני שהקרבן לשכינה"¹¹ ובסוף סדר פנחים בפרשת (במדבר כח כו) וביום הבכורים בהקריבכם מנהה חדשה לה' לא תמצא שם לא אשה ולא

באסתלקותא לעילא, יבאה מאתר עלאה.

⁵ מידת המלכות

⁶ עי' תיק"ז ז & שס"ו מעשה במחשבה תחילת, אבל צ"ע

⁷ עי' ר' מ פרשת פנחים (דף רנב ע"א) ובгин' דא ח' דאייהו חוטא זעירא תבר לה ויעול ה' באתרהא דבקדמיתא קנה וסוף קמלו קנה שלטונוא דרומי וסוף לכל מלכין דעתיד קב"ה לתברא ליה גער חיה קנה גער חיה בישא ח' מן חמץ ואתבר רגילה מן מחמצת תרגום: ומשום זה ח' שהוא חוט קטן, תשבר אותה, ותכנס ה' במקומה. שבתחלת קנה וסוף קמלו. קנה שלטונ של רומי וסוף לכל המלכיות, שעתידי הקדוש ברוך הוא לשבר אותו. "גער חיה קנה" גער חיה רעה, ח' מחמצ, ושבר רגילה מן המחמצת, שנאמר בה "רגליה יורדות מות". עי' בהגר"א ספ"ד צ' טז ע"ב, וזה סוד חמץ שנחפה ביציאת מצרים למצה, ובעוד ש' סתום היה הקלייפה חמץ שולט, ובഫתחה הה' נשבר חמץ ונעשה מצה, כמו שבר"מ פרשות פנחים כן הוא בפער'ח ח' חוג המצות פרק ז.

⁸ עי' זהר ח' ג קפ ע"ב.

⁹ שיש לו מיזוג של ב' המידות, עי' ריש ספ"ד צ עם ביאור הגרא".

¹⁰ עי' עבה"ק ח"ב פרק מ, וסוד הענן כי החטא הוא הגורם הרחיקת הארץ העליונה והקוץ והפרוד בייחוד ולזה הוצרכו הקרבנות לבסם העולם ולפתוח המקום להoir באورو ולקרב וחוקים ולהרחיק כל דבר רע וטמא מן המקדש, ולעתידי לבא שיתבער יצר הרע המחתיא, ויתמו חטאיהם מן הארץ, לא יצטרך לקרבן עוד, כי תתעללה מدت דין ברוחמים, והיה יי' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה יי' אחד ושמו אחד.

ועי' עוד בדי"ה ח' ב דרשו ד ענף יב סימן יא

¹¹ למידת המלכות

חטאת כי הקרבן לשם הנדול¹² וככונה תורה לרמו לך בזה על מה שאירע לנו ביום מתן תורה שראינו את כבודו ואת גדוֹלָה¹³ ובנוגדים במשכן מצינו (שמות מ ל' – לה) וכבוד ה' מלא את המשכן שני פעמים וכן בבייחמ"ק שנקרא (ישעה סדר י) בית קדשנו ותפארתנו וזה מבואר כי עצרת זה ירמו לתפארת ולכבוד כי בו כתיב (שמות כג יז) יראה כל זכור ובו הראנו את אשׂו הנדולה ודבריו שמענו מחוק האשׂ אבל בעצרת של שמי ני לא תמצא בו יראה כל זכור כי ירמו לכבוד לבדו¹⁴ והבן זה

(בד) יהיה לכם שבתון זכרון תרוועה –

עי' רמב"ן; ועל דרך האמת תרוועה היא שעמדה לאבותינו ולנו שנאמר (תהלים פט טז) אשרי העם יודעי תרוועה¹⁵ ובגעין שכחוב (ירמיה ד יט) תרוועת מלחה¹⁶ כי השם איש מלחה אם כן يوم תרוועה יהיה לכם שיהיה היום לתרועה לנו וכן זכרון תרוועה¹⁷ מקרא קדר שיהיה הזכור בתרוועה ולפיכך הוא מקרא קודש ולא החוצר לחוביך שופר כי השופר רמו ביום והתרועה בו והנה הוא יום דין ברוחמים לא תרוועת מלחה ומפני זה החוצר הכתוב בתרוועה שכבר קבלה ביד רבותינו וכל ישראל רואים עד משה רבינו שכל תרוועה פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה ולמה יזכיר הכתוב תרוועה ולא יזכיר התקיעות¹⁸ כלל לא בראש השנה ולא ביום הכהנים אבל התקיעה היא הזכור והוא השופר והתרועה בשם ומפני שהוא כלולה מן הרוחמים התקיעה לפניה ולאחריה ולפיכך אמר בירודע תרוועה כי בצדקה ירומו כי תפארת עוזמו אתה והנה זה מבואר כי הכל תלוי בתשובה אלא בראש השנה מתייחד במדת הדין ומנהיג¹⁹ עולם וביום הכהנים במדת הרוחמים והוא מאמרם ר'ה לב ב) מלך יושב על כסא דין וכו' ראש השנה יום דין ברוחמים ויום הכהנים יום רוחמים בדין²⁰:

¹² לשם הויה

¹³

¹⁴ מלכות?

¹⁵ עי' זהר (ח"ב רג ע"ב) זכאיין אינון ישראל, דעתך לנו עיטה בארעה, בגין לאתערא ורומי מלעילה. דין כתיב (תהלים פט טז) אשרי העם יודעי תרוועה, יודעי תרוועה ודאי, יודעי תרוועה, מתבררי האי תרוועה, דאייהו דין קשייא, כלל אסתדו ביה, זכאיין אינון ישראל בעלמא דין, ובעלמא דעתך, בגין דאיון יידי ארחווי דקדשו בריך הוא, יודעי למהך בארכוי, וליחדא יחוואן דקדא יאות.

תרגום:

¹⁶ עי' זוהר (<ח"ג רג ע"א>) זכרון תרוועה לא אשכחנא זכירה לתרועה, אלא האי דא"ר יוסי, כתיב, וכי תבאו מלחמה בארככם על הצר וגוי והרעותם וגוי. זכר לתרועה זו, אמר הקב"ה, הריעו לפני בתרוועה זו, שהוא זכרון אותה התרוועה, מיד, ונושעתם מאוריכם:

¹⁷ עי' זהר (<ח"ג ק ע"א>) זאה חולקון דישראל דידיין לנגדך ולא משכך למאיריהון מדינא לרוחמי ולתקנא כלחו עלמין על ידייהו. ת"ח לקיביל דא תלטא ספרין פתיחין בימוא דא וכמה דرحمין מתערין ודינין קשיין אתכפיין וועלין לדוכתייהו כך הוא לתטא כגונא דעלילא דיןין קשיין אתכפיין ואתבערו מעולם ואלין אינון אלין אינון רשיים גמורין דאיון דיןין קשיין אתכפיין ואתבערו מועלמן ועל דא נכתבים ונחתמים וכו'. אמר ר' בא וראי דא הוא ברירא דמללה בריך רחמנא דשאילנא ורוחנן בהנני מל'. אמר ר' יהודה כתיב זכרון תרוועה זכרון עבדין לכונא לבא רועותא ישראל עבדין זכרון לתטא במה בעובדא בגין דיתער מללה כההוא גונא לעילא.

תרגום:

¹⁸ עי' זהר (<ח"ג רלב ע"א>) התקעה מסטרא ד אברהם שברים מסטרא דיצחק הרועה מסטרא דיעקב שכינתה תחתה קשר דכלחו דהינו ק' התקעה ש' שברים ר' תרוועה וכלהו משלשין לגבי שכינתה

¹⁹ עי' לעיל פסוק יז.

²⁰

(8) ספר הנקה - ד"ה סוד התקיעת שופר מטה ודינה את העולם באותו דין של מטה היא כנ"י ועל שהבינה דינה את העולם בר"ה דין וב"כ ברוחמים שר"ה הוא יום דין ברוחמים ויב"כ הוא יום רוחמים בדיין ע"כ לא הזכיר בר"ה לא

עי' ר' בחיי: ובמדרש (ויק"ר כת' ו) באחד לחריש יהיה לכם שבתון וברון תרואה מקרה קדר באחד לחריש זה אברהם שכותב בו (יחזקאל לג' כד) אחד היה אברהם וברון תרואה וזה יצחק מקרא קדש וזה יעקב כוונת המדרש הוה כי תקיעות ראש השנה רמו למדות וכשם שמדת הפחד למללה הרהמיטים מקיפין אותה²¹ שאלטלא בן היה מהריב ושורף את העולם כלו בשלhabותיו בין התרואה פשומה לפניה ופשוטה לאחריה ואילו היינו תוקען תרואה לבדה היה נראה בזה קצוץ נטיעות²² ולפי הדרך הזה הרי בכותב מפורש כי יום ראש השנה יום הדין הוא מלשון תרואה והוא ברחמים מלשון וברון וא"כ יהיה וברון תרואה כמו (להלן כה ט) שופר תרואה (במדבר כת א) يوم תרואה וזה מבואר

(כג מ) פרי עין הדר –

ובטעם המצווה הזאת אמרו (תענית ב ב) על דרך האגדות שהמיןין הללו באין לרצות על המים ועל דרך האמת פרי עין הדר הוא הפרוי שבו רוב התאותה²³ ובו חטא אדם הראשון שנאמר (בראשית ג ו) ותרא האשה כי טוב העין למأكل וכי תאוה הוא לעיניים ונחמד העין להשכיל ותקח מפרי ותאכל והנה החטא בו לבדו ואנחנו נרצה לפניו עם שאר המינים וכפפות תמים הוא הראש הקו אמצעי בפול וגבוה על כולם²⁴ ונענף עין עבות רמו לשלש ספירות בבד אחד כעניין שנאמר מידי אביר יעקב (שם מט כד²⁵) וערבי נחל בעניין שנאמר (תהלים סח ה) סולו לרוכב בערובות כי יתרבו במדת הדין ובמדת הרחמים²⁶ מכאן תבין ותדע שאין האתרוג עמם באגודה והוא מעכב בהם כי הוא בנגד העצרת שהוא רגל בפני עצמו ותשולמיין דראשון והנה הם אחד בכח ולא בפועל²⁷ ובבר פרישתי (פסוק לו) מעם זה:

והנה טעם כל הפרשה תהנו את חן השם הנדול שבעת ימים שבמעשה בראשית והסמכו להם המשני עצרת בעניין שנאמר למנצח על השמנית (תהלים ו א) וגם באוות השבעה תקחו בהם פרי עין הדר ולהלוב באגודה ולכך הקדים האתרוג אבל בשמיini אין ציריך כי הוא עצמו הדר וזה טעם וחנותם אותו חן לה' שבעת ימים בשעה שתהנו שבעת הימים עם השנה עניין סבוב והקפה מלשון וחוג שמים (איוב כב יד) ובמוחגה יתארחו (ישועה מד יג) וכן המון חוגג (תהלים מב ה) וכבר רמזו רבותינו הסוד הזה אמרו בויקרא רבבה (ל ט) פרי עין הדר זה הקדוש ברוך הוא שנאמר (תהלים צו ו) הוד והדר לפניו כפות

תקיעה ולא שופר, משא"כ ב"כ הלא תראה בעבר שהוא דין אנו אומרים המלך המשפט ר"ל הבינה הנוגגת את

²¹ ?

²² עי' בה רמב"ן בראשית יא ב

²³ עי' ספר הקנה - ד"ה סוד סוכה, והאתרוג רמז בכנ"י הנקרת תאוה וכי תאוה הוא לעיניים וזהו שתרגם לא תאוה לא תרגול מלשון אתרוג

²⁴ ראש קו האמצעי?

²⁵ עי' דברי רביינו שם.

²⁶ שמידת ההוד היא דרין בלשו רחמים, נצחה והפוך.

²⁷ עי'ספר הפליהה & ופעמים יבואו מים בגין שהוא היסוד ואין הכבד שותה מאותו המים וא"כ נראין הדברים אחר שהדבר הוא כך שאינה באחדות עם הבניין לעניין ברכה בגין בעיבור שבה הקיצוץ והיא המקבלת העונשים להעלotta לעשות נקמה והם המונעים המים מלרדת בה ע"כ צריכין לברכה ולקבוע לה ברכה בפני עצמה להיותה באחדות כולם בברכה כמו שהיא ביחוד האילן, וזה טעם האתרוג שאינו נאגר עם הלולב ועם השאר מינים להודיע שאיתנה עם הבניין בברכה וע"כ שים בדעתך לייחדה גם בברכה להיות נפשה קשורה בנפשו. הלא תראה שמיini עצרת הוא תשולמיין דראשון להודיע שאיתן באילן וארכ"ל שהוא רגל בפני עצמו לעניין ברכה שאינה ביחודם וע"כ צריכין לברכה וקבעו לה ברכה בפ"ע כדי לייחדה גם בברכה וכל זה למה מפני שהיחוד לשם הוא נשלם ושם נקשרו כולם ולכן נקר

תמרים זה הקדוש ברוך הוא שנאמר (שם צב יג) צדיק בתמר יפרח וענף עץ עבות זה הקדוש ברוך הוא שנאמר (ובירה א ח) והוא עומד בין הדרסים אשר במצולח וערבי נחל זה הקדוש ברוך הוא שנאמר (תהלים סח ח) סלו לרובכ בערבות:

ובמדרשו של רבי נחוניה בן הכהן מאי פרי עץ הדר כדמותרגמין פירי אילנא אתרוגין ולולבן ומאי הדר היינו הדר הכל והיינו הדר שיר השירים דכתיב בהו (ו י) מי זאת הנשכפה כמו שחר וגוי ולמה נקרא שמו הדר אל תקרי הדר אלא הדר זה אתרוג שהוא נפרד מאנדר הלולב ואין מצות לולב קיימת אלא בו והוא אנוד עם הכל שעם כל אחד הוא עם כולם יחד הוא ומאי לולב בננד חוט השדרה וענף עץ עבות שענפיו חופין את רבו משל לאדם שבזרעתו יגן על ראשו ענף לשמאל עבות לימיין נמצא עץ באמצע וlama נאמר בו עץ שהוא שורש האילן ומאי ערבי נחל על שם המוקם שהם קבועים בו ששמו נחל דכתיב (קהלת א ז) כל הנחלים הולכים אל הים וגוי ומאי ניוו ים הוא אומר זה אתרוג ומנא לנו דכל מדה מצל אלו השבעה איקרי נחל שנאמר (במדבר כא ט) וממתנה נחליאל אל תקרי נחליאל אלא נחליאי אל וכוי והמדרש הזה על דעת שלשה הדרסים ושתי ערבות לולב אחד ואתרוג אחד והוא הלהבה לדברי הגאנונים והראשונים כולם:

עי' ר' בחיי וע"ר הקבלה פרי עץ הדר הדומה לולב²⁸ רמו אל הבוד²⁹ הכלול מל"ב נתיבות³⁰ והוא הדר מכל הדר בעניין שכותוב (שיר השירים ו י) מי זאת הנשכפה כמו שחר יפה לבנה ברה כחמה כפות תמרים הוא סוף הבניין הנקרא יסוד והוא ראש הנמצאים כלז'³¹ ולולב דומה לשדרה כי הוא מבירע וקו אמצעי והזכיר תמרים ולא תמר על שם שכותוב (תהלים צב יג) צדיק בתמר יפרח³² ומשפיע כח במדה שכותוב בה (שיר השירים ז ח) זאת קומתך דמתה לתמר³³ וזה לשון תמרים ולכך כתיב כפת על שם אחdroתו והזכיר תמרים לרמזו על שנייהם ובן אתרוג שהוא לב וכן לולב שהוא לב של תמרה וענף עץ עבות הנדולה והגבורה והתפארת וזהו שדרשו בספר הבהיר (אות קעו) ענף עץ עבות משל אדם שיש לו ורעותיו ובהם יגן על ראשו הרי ורעותיו שנים וראשו שלשה והיינו ענף לשמאל עבות לימיין נמצא עץ באמצע וזה מפני שהוא שרש האילן³⁴ והדם דומה לעיניים³⁵, וערבי נחל הנצחה וההוד הנקרים למודי ה³⁶ ורבה דומה לשפטים שכן הנביאים כלם מקבלים הנבואה שם ועד שם נבאותם מגעת ולא עוד³⁷ וערבה היא שביעית ולכך הזכיר חכמי האמת ערבה מלשון ערבות הוא שכותוב

28

²⁹ היינו המלכות עי' זהר ח"ג כד ע"א

³⁰ עי' ס"י פ,א מ"א. אבל לא כתוב שם מלכות

³¹ היינו היסוד מהזכר עם המלכות, ולכן זה ראיית לנבראים (יעיך תיקו, ז ב ע"ב).

³² עי' זהר לך לך פב ע"א, צדיק בתמר יפרח, מה תמר לא סליק אלא ذכר ונוקבא, אף כי צדיק לא סליק אלא ذכר ונוקבא [תרגום]: צדיק בתמר יפרח מה תמר שלא עולה אלא זכר ונוקבא כך גם צדיק אינו עולה אלא זכר ונוקבה], ע"ב.

³³ עי' זהר (ח"ב דף קכו ע"א) רבי יהודה פתח, (שיר ז ח) זאת קומתך דמתה לתמר וגוי, כמה חביבה כניסה ישראל קומי קודשא בריך הוא, דלא מתפרשא מניה, מהאי תמר שלא פריש ذכר מן נוקבא לעלמיין, ולא סליק ذא אלא, כך כניסה ישראל לא מתפרשא מקודשא בריך הוא. ת

³⁴ היינו נהילם.

³⁵ עי' זהר (ח"ג דף רנו ע"א) הדסין גדולה גבורה תפארת ודמיין לתלת גווני עינא ב' בדי ערבות נצח והוד ודמיין לתהרע שפונו לולב יסוד דומה לשדרה דביה קיים דכל גרמין ועליה אמר דוד כל עצמותי תאמRNA יי' מי כמוך. אתרוג מלכות דומה לבא דביה הרהרין ונענוועין דהיל איןנו משותפין בנענוועין דנטילת לולב ואיננו

³⁶ עי' זוח & עי' אסתטמיך עלמא באורייתא, דנפיק מבין תרין למודי ה' ואתייהיבא על ידייהו. ועל דאיינון סמכון לעלמא באורייתא, דנפיק מבין נצ"ח והו"ד, דאחידן בהו.

³⁷ עי' זוח & נופת צופים, כד"א נופת תפופה שפטותיך כליה. צופים, בגין דכל מאן דבעי

(תהילים סח ה) סולו לרובב בערבות³⁸ שכן הוא הרקיע השביעי בספר הבahir (שם) Mai עربى נחל על שם המקום שהן קבועין בו בשם נחל בלבד ככל הנחלה של שבעה נקראו נחל ואמרו עוד שם עربى נחל בנגד שוקי האדם שם שתים עד כאן ולמדנו בארכעה מניין אלו שבולב שם חוררים לשבעה שם בנגד השבע ונראה כי כן דעת הרמב"ן

וראיתני בזה דעת אחרת לאחד מהמקובלים³⁹ שכח פרי עז הדר הוא הכבוד⁴⁰ למעלה ממנו וסמיך לייה כפת תמרים שהוא יסוד למעלה מכפות תמרים וסמיך לו ענף עז עבות והן אחד על גבי שנים התפארת והנצח וה Hod⁴¹ ומכאן שהיה ראוי להבשר אפיקו תרי וחדר בלבד שנים למטה ואחד למעלה אלא שאין הכוונה רמוזה בו ולפי זה יהיה הצדיק עומד בין ההדים ולכן נקראו הצדיקים בשם הדסים על שם שם דבקים בצדיק העומד בין ההדים למעלה מענף עז עבות וסמיך לו ערבי נחל והגבורה⁴²

והנה כל זה בא בסדר מכון מטה למעלה ובין שירמו ערבי אל הנצח וה Hod כדעת הרב זיל או אל הנдолה והגבורה כפי הדעת הנה הערכה שביעית מכל מקום בין למעלה בין למטה וכל הדעות כולן אין כוונת הלולב עם מינו אלא دونמא אל השבעה וצריך שתשכיל כי מפני שהלולב בנمرا (סוכה מה ב) ירמו津 לעזרה כתמר הפרישו חכמי האמת בדיון קטימת הלולב וההדים (שם כת ב) כי הלולב נקטם ראשו פסול ובהדים אפיקו שלשה קטומים בשר (שם לד ב) ויודיע כי הקטימה רמו津 לказוין ובהדים אין לחוש לказוין שהרי בידוע שהאחד כולל מן השנים הפקים הם מקבלים ויונקים מלמעלה מן הבינה ולכך אין לטעות בהדים ואין לחוש בהם Chash קצוין⁴³ אבל בלולב שהוא צדיק יסוד יודע בו שהשفع שלו מקבלו מיד מיוחד והמיוחד⁴⁴ מן השנים⁴⁵ והשנים מן הבינה⁴⁶ לכך יש לטעות בו ולהחש לказוין שמא יאמר בו אדם שאינו צדיק לבח שיש מן הבינה ולמעלה שהוא ראשית האצילות על כן אמרו בו נקטם ראשו פסול כי וזה בודאי יהיה קצוין יותר עליון וחוק מקצוין ההדים ובמה נאה ליטול את הלולב שיש בו שבעה אלו בשבעה ימי סכונות שחן בנגד אותן שבעה ובמה לבינה⁴⁷ נקרא בענין הקרבנות שהוא להמשיך ומזה דרשנו רזיל (סוכה מה א) כל המקאים לולב באגדו והדם בעבותו מעלה עליון הכתוב כאלו בנה מזבח והקריב עליו קרבן שנאמר (תהלים קיח כז) אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח זהה מבואר

למצפי ולאסתכלא בהאי מראה. מסתכל. כד"א צופה נתתיק לבית ישראל ושמעת מפי דבר. ודאי hei אתרא, אקרי פתחא דמהימנותא. וכתייב, ואראה מראות אלקיים. מכאן ולעלא לית רשו לאסתכלא. ועל דא מינה ינקין אינון למודי ה', דאי קדרון צופים, קמד"א ונופת צופים: ד"א צופים, אלין למודי ה', דנהרין בה, ומתמן ינקין נביין. בר משחה, דאטסתלק לעילא. ובההוא זמנה דכלילן כלחו בחד, אינון נחמים:

³⁸ עי' לקוטי תורה (ספר ישעה) ממנה י"ה נשאר אלם ולזה נקרא שם י"ה שמו הגדל כי הוא בחינת נ' שעורי בינה וז"ש סולו לרובב בערבות בה שמו כי ערבות נ' בה עד הוד אתפשתות והם נ"ב הנ"ל וז"ש סולו לרובב ערבות מי הוא י"ה שמו:

?³⁹

עי' זו"ח & מש machi לב, דא אתרוג, דדמייא לב. מצות ה', דא אתרוג. יראת ה', כד"א אישת ראת ה' היא תהלהל.⁴⁰

?⁴¹

42

צ"ע אם כוונתו לענין של קיצוץ בנטיעות, ועי' בזה ברמב"ן בראשית יא ב.

?⁴³

44

נו"ה ??⁴⁵

נו"ה⁴⁶

הינו בינה עד הוד אתפשתות⁴⁷ כלומה לעלות בזה למלעת הבינה

ומפני שהלולב והאתרוג רמו לזכור ושמור⁴⁸ על בן הלולב נטול ביום מצותו ביום ולא בלילה והאתרוג בשמאל וכל אחד נטול בידו הרואיה לו ומישפט הנגענו הוא לשש קצאות ארבע רוחות העולם ומטה שלשה פעמים לכל רוח שהם בין כולן שמנה עשר נענוין כי בן העולם חתום בחותמו של הקדוש ברוך הוא שהוא שווה שלש אותיות⁴⁹ והוא מתחלק לשש⁵⁰ שלשה אותיות לכל רוח שהם שמונה עשר אותיות ולכך יצטרך שמונה עשר נענוין ואף על פי שלא מצינו בגמרא (שם לו ב) אלא מולייך ו מביא מעלה ומוריד ולמדו זה מתנופה מדכתיב (שמות כט כז) אשר הונף ואשר הורם מולייך ו מביא למי שהrhoחות שלו מעלה ומוריד למי שהrhoים והארץ שלו ובזה נתעורר על היהוד כי לפיו שקצין אבינו הראשון וחטא באתרוג לבדו אין אנו מביאין האתרוג לבדו אלא נביאו עם שאר הפירות לייחדו עם כלון וככלון עמו ומזה אנו מתקנין את אשר עתו ומרצין בו המקום וחתובנן בסוד מדרש ר' תנומה שכבתה למעלה ותראה איך קרא לד' מניין אלו שחווין שבעה בלשון החכמים בעבור כי הם בוגר השבעה שנאצלו מן החכמה⁵¹ ועם ד' מניין אלו נמשיך בה במדות והעלו שם (שם לח) אמר רבא וכן בן הלולב יש לומר כי לשון מולייך ו מביא משמש לד' רוחות וזה למי שהrhoחות שלו ומפניו רבינו חנן אל זיל שכבת נגענו וזה שאמרו היכן היו מנענים זולתי מולייך ו מביא מעלה ומוריד וכן קבלנו מדברי רבינו האי והעמידו על עיקר דבר זה מהירושלמי (סוכה ג י) דגرسינן התם צרייך לנגען שלשה פעמים על כל דבר ודבר רב כי זעירא בעי הכנין חד והכין חד או דילמא הכנין והכין חד כלומר אם הולכה והובאה אחת היא ויש בה ד' נענוין הבאה אחת הן ויש כאן תשעה נענוין שיש בה הולכה והובאה ממורה למערב ומצפון לדורות וכן עליה וירידה שלשה הולכה והובאה אחת ועליה אחת וירידה אחת והוא י"ח נענוין לשש קצאות לכל אחת שלשה נענוין לכל קצה וקצה ולא אפסיטא בעין ולהזכיר עבדין י"ח נענוין ע"ב לשון הגאון זיל ומה שאנו אוגדים הלולב עם מניינו לרמזו על אחדות השבעה ומה שאנו מתירין אותו ביום שבעי כדי לרמזו אל הuko האמצעי⁵² המכريع ושנראה ושנכוין אליו איך כל הנמצאים כלן העליונים והשפלהים תלויים בו בשם שהעלין שבולב דבקים ונקשרים כלן ותלוין בשדרה ומפני זה יצטרך שנכוין אל השבעי ביום ז' והוא מבואר ועוד דקדקתי בארכעה מניין שבולב וראיתי שיש בהן נגלה ונסתור בשם שיש בד' אותיות שבשם הנadol נגלה ונסתור והוא כי השניים נגלים בשם זה כפות תמרים ערבי נחל והשניים הסתיר הכתוב שמותם והן פרי עץ הדר וענף עץ עד שהו צרכנו לקבלת החכמים זיל שהם אתרוג והדרס וכן בשם הנadol ג"כ נגלה ונסתור הנגלה ביה"ו והנסתר ג"כ ביה"ו כי הי"ד כפושטה תכפל במספירה בקריאתה וכן הנה"ה ובן הוי"ז⁵³ ויצא לנו מזה כי אותיות השם הנadol יזרו שהוא אחד בין בנגלה בין נשתר ונרמז הענין הזה של נגלה ונסתור גם במצוות הזאת מצוה מורה על האצילות הנרמז בשם המוחדר שהוא נגלה ונסתור והוא ברחמיינו יגלה עינינו להכיר נפלאות מתרתו ויסטירנו בצל רחמייו וحملתו

– (כג מ"ד) וטעם ידבר משה את מועדיו ה' אל בני ישראל –

48

49 שדי (כן מובא בשושן סודות פרדס) או אמת (גמ' שבת &?)?

50 יש ז' צירופים.

51

52

53 הינו בשם ב"ז י"ד ה"ה ו"ז ה"ה.

עי' רמב"ן: ורבותינו דרשו בו (ת"כ פרק יז יב) וידבר משה את מועד ה' אל בני ישראל מלמד שהיה משה אומר להם לישראל הלבות פסח בפסח והלכות עצרת בעצרת והלבות החג בחג בלשון שהוא שומע בו בלשון הוא אומר להם כל הפרשיות ואונקלוס נם הוא נתקווין לוזה שאמר ומילל משה ית סדר מועדיא דה' ואלפינון והנראה כי דעתו לרמו שלמה סדר המועדות בתוקני העבור הנמסר לו על פה בסיני ונרמו באשר תקראו אותן מקרים קודש והוא למד על פה כל הסדר המקובל בסוד העבור⁵⁴:

(בד ז)

עי' ר' חיין: נתת על המערכת לבונה וכיה היו לחם הפנים ולבונה מעכbin זה את זה⁵⁵ כאחרוג עם הלולב או תכלת עם הלבן בזמן שהתקלת מצוי והבן זה שלבך לא תמצא במנחת סטוח לבונה וכן במנחת החותא הוא שכחוב (במדבר ה טו) לא יצוק עליו שמן ולא יתן עליו לבונה לפי שמירת הדין מתרווה בנגדה⁵⁶

(בד ט) והירתה לאהרן ولבניו –

עי' רמב"ן: המנחה הזאת שכל דבר הבא מן התבואה בכלל מנחה הוא ואבלוهو מוסף על הלחם לשון רשי' ויתכן כי והירתה על כל אחת מן המערכות ועל דרך האמת והירתה לאהרן ולבניו ברית עולם⁵⁷ בדרך היהת אותו החיים והשלום (מלאכי ב ה):

עי' ספר תורה האדם להרמב"ן (אות קיט שעדר הגמול) אע"פ Nun עם ההעלמה זו יש בטענה הזאת סוד נמסר לאנשי התורה והקבלה, והוא רמזו בדבורי רבותינו ונכלל בענין סוד העיבור שחכמים מוסרין אותו לתלמידיהם הרואים, והוא תשובהו של אליהו על תוכחותיו של איוב, ואתה יודע שהייתה איוב צדק גמור בעניינו והוא יסוריו שלא על חטא ועבירה לפי דעתו עד שהיה קורא תגר עליהם כמו שהזכרנו:

וכן עיי' שאות קב, ואין לו פשע ועון מספיק לרעה המוצאת אותו, ואפשר שישא פנים לעצמו ושיא נפשו בצדקו. אבל זה הספק אע"פ שהוא מועט עם הספק الآخر שהוא רב ממוני, שיראה הרשות הגמור המוחלט מצליה בכל עניין ההצלחות, יהיה החושב מיחס תלאות הצדק בעניינו או שלות הרשות эта. בסוד הנזכר הנכלל בשם סוד העיבור, אם זכהו האלים אליו לדעתו מפי הקבלה הנאמנה לאחר שישמר בו מאי מן המכשול והטעות, כי לא רבים יחכו, ואם לא שמע אותו יהא תולה העניין בו על דעת יודעיו, ועם כל זה יחשוב בין היודע בין שאין יודע, שיש אחרי כל זה צדק גמור וטוב טעם במשפטי האלים מן הצד הנעלם, והכל בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים:

ונראה כוונתו בהזשה שהיא הפנימיות והרוחניות שלא מבינים, וצ"ע.

עי' הינו שלחים הפנים הוא דין ולבונה הוא רחמים עי' הערכה הבאה?

עי' זהר (ח"ג דף יב ע"ב) על דא מאן דחמי יין בחלמיה, אית למאן דאייהו טב, ואית למאן דאייהו דין, אי תלמיד חכם הוא כתיב (תהלים קד טו) ויין ישmach לבב אנוש, וכתיב (שיר א ב) כי טובים דודיך מיין, ודא הוא יין דמנטריך דחמי לכלחו, ואי לאו (משל לי לא ג) תננו שכר לאובד ויין למרי נפש, אית יין אחראי דאייהו דין, ועל דא ייאות לקרבא אלין מלין בקרבניה, בגין דיתעבר דין ואיתער רחמי, עבר יין ואיתתי יין, וכן בכללא. ושמן לא אעדי מקרבניה לעלמין, בר ממנחת קנות, דכתיב (במדבר ה יא) לא יצוק עליו שמן וגוו', דהא הכא לא בעיא רחמי, דהא כלא דכתיב (שם כז) וצבתה בטנה ונפה ריכה, וכתיב (שם כא) יtan יהלה וגוו', ועל דא וזאת תורת זבח השלמים, אם על תודה יקרבינו:

עי' זהר ח"א קטז ע"ב וז"ל: קשתא בעננא בגוני נהירין כאתתא דמתיקשṭא לבעה דכתיב בראשית ט טו) וראיתיה לזכור ברית עולם והא אוקמונה ושפיר הוא וראיתיה בגוני נהירין כדקא יאות וכדין לזכור ברית עולם מאן ברית עולם דא כנסת ישראל. ויתחבר וא"ז בה"א וווקים לה מעפרא כמה דעת אמר (שמות ב כד) ויזכור אלהים את בריתו דא כנסת ישראל דאייה בሪת.

תרגומים:

ברית היא מידת היסוד, וכנסת ישראל היא מידת המלכות המתהברת עם היסוד בזיווג. ויש להבין למה רביינו מביא שפינחס זכה במידת ברית שהיא כנסת ישראל. ונראה על פי הגר"א (תיקו"ז נא ע"ב): שאדם רגע ללא תורה דעת שלו הוא אבר מת, ונקרא מת, וכל האברים תמייד בתוקפם, בלבד הברית שאינו חי כי אם על ידי התעוורות הדעת לזיוג. וכן הוא בא אדם, עד לעתיד לבא בזמן התהילה שהוא זמן התגלות העטרה וכו' דוד מלך ישראל חי וכיים, עכ"ל. אם כן מובן

(ב) ויצא בן אשה ישראלית

עי' ר' בחיי: ויראה לי כי לזה רמזו חז"ל במדרשם שאמרו (תנחותמא כג) ויצא בן אשה ישראלית ר' לוי אמר מעולמו יצא ולכך נסכמה פרשת ויצא למלת עולם ופירוש מעולמו יצא כי האדם עולם קטן⁵⁹ והוא שכחוב (יחזקאל לו ב) ומארציו יצאו וכחטיב (יחזקאל טו ז) מהASH יצאו אישו שלبشر ודם וזה מבואר

i

הדבר שאין מידת היסוד ללא כניסה ישראלי חס איתו, ולכן הוא זכה בברית שלום, שהוא חיבור של שנייהם, ומידת הנוק' היא מידת הדין. עי' ברמבי'ן כאן ובהערה שהבאנו את דברי זהה ר' א סו ע"ב.⁵⁸

עי' זוח'ח & וע"ד בריתי הייתה אותו וגוי, דא מטrownיתא דיל', דהוות עמייה. החיים והשלום, دائמא עילאה. ושלום, דא שר שלום. פ"י הדבר שחווים מכח הרחמים דהינו מהガ"ר שהם רחמים גמורים ולא בכלל הו"ק, ובהארת הג"ר עי' בהגר"א על ספר"צ יג ע"ד וזיל: עץ החיים הוא מוחין דאר"א, בהן (בראשית ג כב) וחיל העולם, שהן נקראין חיי המלך.

עי' זהר ח"ג רנוז ע"ב עלמא צעירא.⁵⁹